

Høringsuttalelse - forslag om mulighet for skoleeier til å fastsette skolebytte for elever i videregående opplæring

Kunnskapsdepartementet foreslår en ny regel i opplæringsloven § 9 A-12 for å gi videregående skole samme mulighet som grunnskolen til å pålegge skolebytte for en elev, selv om eleven selv og foreldrene ikke ønsker det. Det er hensynet til de andre elevene som kan gi grunn til å flytte en elev til en annen grunnskole, for eksempel at eleven mobber en eller flere medelever og andre tiltak ikke har ført frem. En tilsvarende mulighet til å pålegge skolebytte for en elev i videregående opplæring, finnes ikke i dagens regelverk. Det kan likevel være hensiktsmessig å pålegge skolebytte i tilfeller der bortvisning for resten av skoleåret vil være unødig inngripende, eller der bortvisning av andre årsaker ikke er aktuelt.

Tiltaket skal bare kunne brukes når a) *elevens oppførsel i alvorlig grad går ut over tryggheten eller læringen til en eller flere medelever* og dessuten bare når b) *mindre inngripende tiltak ikke kan gi medelevene et trygt og godt skolemiljø*, jf. § 9 A-2.

- **Norsk Lektorlag støtter at skolebytte kan pålegges når en elevs oppførsel i alvorlig grad går ut over tryggheten eller læringen til en eller flere medelever og mindre inngripende tiltak ikke kan gi medelevene et trygt og godt skolemiljø.**

De videregående skolene mangler dette virkemiddelet i dag. Vi erfarer at det skal utrolig mye til av negativ atferd som rammer medelevers læringsmiljø før eleven fjernes fra klassemiljøet, og at det også er svært sjelden skoler utviser skoleelever for resten av skoleåret. Vi tror lovendringen for enkelte elever kan fungere som et slags «ris bak speilet».

Samtidig ser vi at det i praksis kan være vanskeligere å bytte skole for elever i videregående opplæring enn i grunnskolen, gitt eksempelvis utslag av tilbudsstruktur og geografi.

Vi mener departementets drøfting av elevhensyn som må veies mot hverandre (se spesielt side 14 i høringsnotatet) i for liten grad er basert på at deltakelse i videregående opplæring er frivillig, og ikke pålagt. Det er frivillig å ta videregående opplæring, og en slik frivillig elevplass må følges av elevplikter. Et minimum er å ikke utøve en atferd som er til hinder for andre elevers læringsmiljø og trygghet. Elevstatus i videregående opplæring bør gi elevene en plikt til å ikke redusere andres trygghet. Dette er ungdom nær myndighetsalder, eller unge voksne, som det bør kunne stilles tydelige krav til, for at de skal beholde elevplassen sin. Der drøftingen trekker frem hensynet til enkelteleven som tvangsflyttes, og at elevens ønsker om skolebytte skal hensyntas, mener vi hensynet til elevgruppen på skolen eleven tvangsflyttes til, må vektes høyest.

- **Siden videregående opplæring er frivillig, må elevene ha plikt til å ikke redusere andres trygghet. Når andre tiltak ikke fører frem må hensynet til elevgruppen vektes høyere enn ønskene til eleven som skaper utrygt skolemiljø.**

Samtidig mener vi det er viktig å være observant på hvilke potensielle problemer som flyttes videre til neste skole ved å tvangsflytte elev som har mobbet eller krenket. Det er svært viktig å konkretisere hvilke typer tiltak skoler som mottar en tvangsflyttet elev kan gjennomføre, og ikke minst hvilke ressurser de får tilført, for å kunne forhindre at atferdsmønsteret gjentas.

- **Norsk Lektorlag mener at tvunget skolebytte må følges opp av andre tiltak ved den nye skolen slik at negativ atferd, som også rammer medelever, ikke gjentas.**

Det kan også stilles spørsmål ved om eleven som tvangsflyttes, heller burde hatt et spesialtilpasset

opplæringstilbud, som mulighet for bedre skjerming både av den tvangsflyttede eleven, og av elevgruppen for øvrig. Dette vil gjelde både ved opprinnelig skole og ved ny skole. Muligheter for bedre skjerming av enkeltelever bør utredes.

Departementet bes være oppmerksomme på hva som kan være en god balanse mellom det å ha en høy terskel for å bruke tvunget skolebytte som virkemiddel, og det at alt av hendelser og atferd, samt skolens tiltak, skal dokumenteres. Å skulle dokumentere alvorlighetsgrad av psykisk krenkelse er vanskelig. Dette vil innebære mer dokumentasjonsarbeid for den enkelte lærer enn i dag, og føre til en betydelig arbeidsbyrde for både skoleledelsen og den enkelte lærer.

Om økonomiske og administrative konsekvenser

Skal dette virkemiddelet faktisk virke, har forslaget både økonomiske og administrative konsekvenser. Vi mener at Kunnskapsdepartementet i høringsnotatet klart undervurderer de økonomisk/administrative konsekvensene. Fylkeskommunenes håndtering av dette må innebære ressursbruk. I tillegg må skolen eleven starter på nytt ved, bruke arbeidstid for å lage et tilpasset opplegg for eleven, og sørge for at nye medelever fortsatt har et trygt skole- og læringsmiljø.

- **Norsk Lektorlag mener at tvunget skolebytte vil fungere dårlig om ikke skoler som mottar tvangsflyttede elever får tilstrekkelige ressurser til å møte eleven med gode tiltak.**

Andre tiltak i saker om skolemiljø

Kunnskapsdepartementet ber om innspill om typiske situasjoner eller tiltak som kan være egnede i skolemiljø saker, som det i dag ikke er rettslig grunnlag for.

- Ordensreglene gir i for liten grad skolen effektive virkemidler mot negativ atferd som rammer læringsmiljøet.
- Regelverket gir ikke hjemmel for bruk av tvang i skoleverket, herunder skjerming. Selv om Norsk Lektorlag prinsipielt er imot bruk av tvang i skolen, ser vi at det i visse eksepsjonelle tilfeller vil kunne være nødvendig for skolen å kunne bruke tvangspregede tiltak. I enkelte situasjoner vil det kunne være nødvendig å bruke tvangspregede tiltak som skjerming av enkeltelever for å sikre andre elever rett til et trygt og godt skolemiljø. I slike situasjoner vil det kunne være nødvendig å bruke ulike former for tvangsmidler, noe som ikke er hjemlet i dagens lovgivning. Dersom tvang skal tillates bør vilkårene utformes så presist og være tilstrekkelige spesifikke, slik at unødvendig eller vilkårlig tvang unngås.
- Norsk Lektorlag ber Kunnskapsdepartementet utrede hvorvidt retten til videregående opplæring kan trekkes tilbake i tilfeller hvor elever utøver vold mot medelever og lærere. Vi erfarer at skolens ansvar for opplæring trekkes svært langt når det er snakk om elever som begår gjentatte kriminelle handlinger på skolens område. Et tydeligere sanksjoneringsregime vil trolig fungere disiplinerende på en betydelig del av dem som i dag utviser uakseptabel atferd. I noen byer har vekst i kriminelle ungdomsmiljøer ved enkelte videregående skoler også ført til systematisk sabotasje av skolens virksomhet, i form av eksempelvis gjentatte oppskytninger av fyrverkeri innendørs, eller gjentatte utløste brannalarmer. Truende atferd og voldsutøvelse gir et utrygt skolemiljø for medelever og for lærere. Vi er også bekymret for signalene det gir til elevene generelt når det oppleves at ekstrem og asosial atferd ikke får konsekvenser for skoletilbudet. En ensidig senkning av terskelen for bortvisning vil ikke være forsvarlig for de aktuelle elevene, men vi ser for oss at fylkeskommuner i samarbeid med barnevern og kommuner må kunne etablere et tydelig styrket oppfølgings- og opplæringsapparat for nettopp disse elevene.

Vennlig hilsen

Rita Helgesen

Leder i Norsk Lektorlag